

Die voorspelling wordt tot onzen spijt bewaarheid. Want gaarne hadden we gezien, dat ze werd gelogenstraft.

Wij hebben nu te doen met een dogmatiekje in vraag en antwoord.

En naar onze overtuiging is dit niet, wat onze kerken behoeven.

Wij achten dit bepaald een bezwaar.

Misschien wekt dit verwondering van een hoogleeraar in de dogmatiek als schrijver dezes.

Maar net zoo min als wij het wenschelijk rekenen, dat aan de gemeente dogmatiek wordt gebracht, evenmin dunkt het ons profijtelijk, dat aan het zaad der kerk dogmatiek wordt onderwezen.

Dogmatische preeken werden door ons steeds sterk veroordeeld.

Men versta ons wel.

Wij meenen niet, dat voor een preek geen dogmatische kennis vereischt is.

Integendeel.

Niet scherper genoeg zou het kunnen worden gemaakt, wanneer men voor de gemeente studenten liet optreden, die zich slechts het a b c van de dogmatiek hebben eigen gemaakt, of nog minder dan dat.

Doch het dogmatische moet in de preek verwerkt zijn als het zuurdeeg in het brood.

Men zet iemand geen zuurdeeg voor met meel en bloem en melk als bijprodukten.

Daaraan mag ook de gemeente niet worden gewaagd.

Maar evenmin de catechisanten.

Uit een Leerboek moet sterk spreken de praktijk des geloofs.

En de catecheet kan er dan door mondelinge toelichting of door diktaat de dogmatiek doorheen werken.

Het Leerboek zelf echter mag niet uitgesproken dogmatisch wezen.

Dat kan o zoo licht het intellektualisme in de hand werken.

De dogmatiek is er voor den kathedier of gepopulariseerd voor persartikel en boek, maar niet voor den kansel of voor den lessenaar in het catechistiekokaal. Men make van catechisanten geen dogmatikusjes.

Dat niet te hebben onderscheiden lijkt ons de groote fout van het Leerboek, dat in concept voor ons ligt.

Ondanks den innigen loon hier en daar is het niet in den goeden zin van het woord een stichtelijk boek.

Het biedt veel voor het hoofd, minder voor het hart.

Of dit op zichzelf ons aanleiding geeft de Kerken voor dit Leerboek te waarschuwen?

Daarmee willen wij voorzichtig zijn.

De Synode van 1923 heeft nu eenmaal dien weg ingeslagen.

Zag men thans algemeen in, dat het de verkeerde weg is, dan zouden wij adviseeren: verlaat dien hoe eer hoe beter.

Maar hoeveel kritiek wij in onze kerkelijke pers op het Leerboek ook lazen, dit bezwaar werd naar ons weten niet geopperd.

Uit dat oogpunt beschouwd kan het raadzaam lijken aan zulk een Leerboek a fair play te geven.

Misschien kunnen de gevolgen, welke wij duchten, ondervangen worden door de mondelinge bespreking van den catecheet.

Niet alleen zou verzet op dit oogenblik weinig baten, maar niet zonder groote noodzaak mag van het besluit eener Synode worden afgeweken.

Men kan het oordeel overlaten aan de praktijk.

Wijst die uit, dat het niet gaat — en wij gelooven vast, dat dit gebeurt — dan zal men wel op zijn schreden terugkeeren.

Met dit voorbehoud zouden wij alzoo met een Leerboek, dat een dogmatiek in tabletvorm geeft, genoeg kunnen nemen.

HEPP.

Een van Da Costa's Kerstzangen.

Naar de steeds gevolgde gewoonte leggen we ook ditmaal weer ter gelegenheid van het Kerstfeest een van de kerstzangen onzer literatuur den lezers voor. We hebben in vorige jaargangen een kous gedaan uit de 17-eeuwse poëzie, uit de middeleeuwse lyriek, ook uit de verskunst van onzen eigen tijd — thans nemen we een proeve uit de bekende kerstzangen van Da Costa, die welke hij heeft gedicht op den tekst uit Jesaja 11, „Want een kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven.“

Da Costa's kerstzangen dateeren meest uit de tweede periode van zijn dichtelijke werkzaamheid, die in 1822, toen hij door den doop tot de Christelijke kerk was overgegaan, begon. In tegenstelling met latere jaren, als hij in zijn „Kerstzangen“ de aandacht vraagt voor het gebeuren rondom, geeft de dichter in deze periode vooral uiting aan wat er leeft in zijn ziel. De overwonnen antithese Jood-Christen, de blijdschap, dat hij in 't geloof ook den Messias als zijn Heiland heeft leeren kennen, de zekerheid, dat het Kindeke van Bethlehem inderdaad is de voorgezegde Messias, die de Zaligmaker der wereld en ook van het oude bondsvolk is, inspireeren hem tot zijn gewide poëzie, waarvan de zangen over de groote heilsfeiten de kern vormen.

Een van die zangen is de achterstaande: in den zwaren stijl, die Da Costa eigen was, meer beschrijvend dan lyrisch, accentuerend de vervulling der profetie — maar toch een spontane vreugdezang, die zijn lofverheffing vindt in wat metterdaad de groote betekenis is van het feit van den Kerstdag en daarom ook voor onzen tijd,

heeft begeleid: begin en einde van Zijn ambtelijk optreden.

Wij lezen nl. in het Evangelie, hoe Christus eenmaal bij den aanvang van Zijn ambtswerk den tempel heeft gezuiverd. Hij vond in het tempelhuis allerlei sjacheraars, die het volk leerden spelen met de offerwet. Valsche gemakzucht had Gods gebod krachteloos gemaakt door karikaturale menschenverloven: ieder had een keurig net — met mazen gekocht. Tempeldeuren droegen overal het woord: „vergunning“, en ter plaatse der gebondenheid was de dispensatie regel. Weg was de heilige ijver, die God geeft wat Gods is; het tempelhuis was in een hol van „moordenaren“ verkeerd.

Toen Christus dat gezien had, was Hij opgestaan. Opgestaan naar het recht van den Messias. Hij had gezegd bij zichzelf — en het was de logica van den Zoon, die over Vaders huis denkt — dat men het huis van Zijn Vader niet mocht ontheiligen of profaneeren. Deed men het toch, dan lag er een taak gereed voor den Zoon van den Vader van dit huis.

Toen had Christus de menschen uit Vaders mooi paleis weggegeeseld, hen, die den tempel verontreinigden en wier handel kwalijk riekte tegen den hemel.

Na voltrekking van dit ijver-gericht, waren echter de autoriteiten op Jezus afgekomen. Wat had hij durven doen? Wie had hem gemachtigd? Waar was zijn legitimatiebewijs? Natuurlijk had Jezus dat niet. Tenminste niet van de menschen. Noch de burgerlijke noch de geestelijke autoriteiten hadden Hem tot dit, of eenig ander, optreden gemachtigd.

Toch hield Jezus vol, dat Hij gemachtigd was. Zijn lastbrief was van Boven.

Dan bleef er maar één uitweg over, dat men nl. een teeken van Hem vroeg. Wanneer Hij als wonderdoener een bepaald teeken zou kunnen uitspreken (over den aard zou dan nog nader te discussiëren zijn) dan zou men de mogelijkheid in rekening kunnen brengen, dat inderdaad Jezus van boven het recht ontvangen had, om de tempelwacht alzoo te betrekken.

ondanks gansch veranderde verstechniek en verscompositie, zijn waarde behoudt.

Alleen in de verte der Oosterluchtkimmen, zien Wijzen van vreemden, van joodschen stam, de sterre des Konings uit Jacob ontglimmen — Jaf de eeuwlang Gewenschte der Heidenen kwam! De Zoon werd gegeven, het Kind werd geboren, en de Opgang van Boven sproot uit, en verscheen! En herders! o gij, tot Zijn schapen verkoren, wat hoordet, wat zaagt ge, waar spoeddet gij heen? Naar Bethlehem Ephrata, de erflijke woning van Booz, en Jesse, en Davids geslacht! aldaar is geboren de Herder, de Koning, te Bethlehem, in Juda de minste geacht! Daar zaagt gij het Kindeke, in de doeken gewonden, een kribbe, Zijn leger, Zijn woning, een schuur! (Daar was op heel de aarde geen andre gevonden voor de Erfdochter Davids in 't barensooduur!) Maar daarom vernamen Uw vreedzame velden die hemelsche stemmen, bij 'd afloop der nacht, die Isrel de komst des Gezegenen meldden, en 'theil, door God-zelven op aarde gebracht! Zij loven den Heiland, den Christus, den Heere, den Zoon zonder aanvang, den Hemelschen Spruit! Zij brengen den Vader aanbidding en eere! Zij roepen den raad van Zijn vreedverbond uit: genade voor zondaars, in afval verloren, behagen in 't Schepsel, dat weêrkeert tot stof! Het Woord openbaart zich! het Kind is geboren! Het zaad is voldragen, voorzegt in den hof! Gaat uit dan, o gij, de allereerste getuigen der zaligheid Gods, die in 't vleesch is gezien — die 't eerst voor dat Kindeke uw knieën mocht buigen, die 't eerst dien Emmanuël hulde mocht bidden! Gij allen, tot trouw- en tot genadebelofing van God, tot dien heilzamen verwachting bewaard, verkondigt aan Sion: uw heillicht, o aard! Getuigt het, gij volken! van 't uiterst der aarde, en brengt dien Verwinnaar uw schatten ten huilt! Gij, Wijzen van Oosten, wien 't God openbaarde! Zijn sterre geleidt U, spoedt henen, trekt uit! Beijdt hem te Salem, in spijt der Heroden! Aanbidt hem te Bethlem, met wierook en goud! Aanbidt den geboren Koning der Joden, die de einden des Heidendoms roept tot behoud! Hij komt, om Zijn Isrel voor eeuwig te troosten! Springt op, o gij volken! met Jacob te zaam! Gij Noorden en Zuiden, gij Westen en Oosten, roept uit dien Ontzag, dien genavollen Naam! Een kind, ons geboren! een Zoon, ons gegeven! God zelve ons verschenen in 't zichtbare stof! Verheerlijkt dien heilzamen, zoo schoon, zoo verheven met immer vernieuwd verrukking van lof! met duizend gemengde klanken en galmen van cymbel en orgel, en trommel en fluit! van Sions zich telkens vervullende psalmen, ter eere van Bethlems gezegenden Spruit! En gij, o gij zoetste, gij schoonste der nachten, veel schooner dan de ochtendstond zelve der aard! O Kerstnacht! verwachting der vroegste geslachten, bij 't rijpen der eeuwen in vreugde gebaad!

Nu heeft Christus die vraag, om een teeken te doen, op gepaste wijze beantwoord.

Eenerzijds antwoordt Hij op de vraag der zotten naar hun zotheid. Want Hij slaat een teeken voor, waaraan toch niemand zich wil wagen. Hij zegt immers, dat men dan maar dezen tempel af moet breken, en in drie dagen zal Hij hem weer opbouwen.

Natuurlijk wist Christus het wel, dat men den steenen tempel, in welks schaduw dit dispuut gevoerd werd, loch niet zou gaan breken. Inzoverre is dus Zijn antwoord een buiten debat stellen van het gevraagde teeken. En waarom? Waarom? Omdat Christus slechts een teeken geven wil bij het Woord. Een teeken, dat niet na het Woord komt, bekeert er niet één. Een teeken kan „op zichzelf“ niemand overtuigen; het komt in de wereld der verschijnselen in, maar wanneer het niet verklaard wordt door de profetie der bijzondere openbaring, dan is het teeken volkomen gelijk aan elk ander ding, dat in de zichtbare wereld optreedt: het is begrepen in den vicieuzen cirkelgang van alle niet van boven af door de bijzondere genade en openbaring gegrepen menschenleven. Men komt er dan nooit uit. Men kan het nooit met zekerheid verklaren, tenzij vooraf het hart overmeesterd is, gevangen genomen, overwonnen door het Woord van God. Is dat niet geschied, is er geen geloof, dan zal het teeken ons niets hebben te zeggen, maar blijft het een raaisel, dat de één zó, de ander weer anders duidt. Een teeken spreekt als teeken hún slechts toe, die vooraf, zónder teeken, alleen door het Woord, hebben geloofd. Inzoverre is dus Christus' antwoord, bij den tempelmuur gegeven, aan de hooge heeren, die Hem naar Zijn legitimatiepapieren vragen, een zuiver antwoord aan den zot naar zijn zotheid geweest.

Aan den anderen kant echter antwoordde Christus (en dat staat óók al in de Spreuken) den zot niet naar zijn zotheid. D.w.z. Christus geeft geen nieuwe zotheid als antwoord op de andere. Het is Hem hooge ernst, daar ligt soeverein, messiaansch gevoel van eigenwaarde, daar ligt zelfs oordeel, schifting tusschen goed en kwaad, tusschen geloof en ongeloof, in het antwoord, dat Hij aan de

POPULAIR-WETEN- [SCHADDELUKE SCHETSEN]

ets over den „masjaal“ bij Christus: een illustratie.

I.

Voor gereformeerden is bestudeering van de vormen, waarvan zich God bediend heeft in het geven der bijzondere openbaring van de grootste betekenis. Want het vraagstuk der openbaring en der openbaringswijzen raakt van alle kanten de kerngedachten van het calvinisme.

En, omdat de bijzondere openbaring Gods vervuld is in Christus, die ook onze hoogste Profetie is, daarom is het ook noodzakelijk, na te gaan, van welke openbaringsvormen de Christus zich in zijn profetisch onderricht bedient.

Eén van die openbaringsvormen van den Christus is: de masjaal; — een woord, dat men het best vertalen kan door raadselspreuk. Het is een hebreuwsch woord, dat een rede aanduidt, welke dieperen zin heeft, dan haar letter doet vermoeden; een verborgen zin, dien men slechts door inspanning kan „gewaard worden“ en in zijn geest bewaren.

Maar omdat de masjaal bij Christus op geheel eigen wijze voorkomt, het woord zelf wordt trouwens in het Oude Testament herhaaldelijk gebruikt.

Maar omdat de masjaal bij Christus op geheel eigen wijze voorkomt, en het „interessante“ vraagstuk ons voorlegt, waarom Hij, die tot de daad, tot de levensdaad, der hoogste openbaring gezonden is, de taal van den masjaal gebruiken wil of kan om iets van zijn gedachten te verbergen, daarom willen we juist den masjaal van Christus eens van nabij bezien. We willen niet systematisch het onderwerp behandelen, maar een illustratie kiezen, waaraan we onze bedoeling het gemakkelijkst kunnen verduidelijken.

Immers, het Evangelie geeft ons een treffend voorbeeld van een masjaal van Christus, en dan nog wel van één, die Zijn gansche leven op aarde

Bij 't
ontwa
en zeg
en vre

Daar
Joods
het ge
her z
recht
dary

Re
strek
niet
Oet
ontle
heler
Se h
riens
aanv
juris
geste
verre
gods
initia
Jezu
gedu
van
len,
eeng
oorlij
ren,
king
gema
oords
hadr
verge
deel
wat
De
dit S
bijn
gelee
hebb
leden
ten g
bede
zijn
de J
dezer

Geij
studie
Maar
Jafas
Pilatus

geestel
pelwa
verbor
Dit
bij Ch
Imm
tempel
dan is
boven
men:
Zulk
telijk
bergin
onthou
hem t
verze
te drij
om he
men u
om ha
van de
stompt
De
merk
Het
sprouk
stelt, c
hun, d
omdat
kome
ook d
isoleer
Zó
geval
tempel
Wie
cies m
het ra
rede h
Om
niem
ken? h
vallen
iets ve
andere
ken: z

Bij 't smeltende licht van uw sterrengehemel
ontwaken de Kerkbruid met Hallelujah!
en zegge: Hosanna zij Gode in den hemel,
en vrede over de aarde door vrije genad!

C. T.

IPERSCHOUW

Revisie van het proces van Jezus?

Daar is onlangs een college geweest van geleerden van Joodsche origine, die de vraag hebben opgeworpen, of het geen tijd werd om het proces van Jezus te herzien en te erkennen, dat het Sanhedrin Hem onrecht had gedaan. „De Hervorming“ (vrijzinnig) geeft daarover de volgende bijzonderheden:

Reeds meer kwam ik een bericht tegen van dezelfde „trekking“ als het volgende. Ik wil onze lezers ervan niet onkundig houden en vertaal wat Follet (16 Oct. 29, p. 1004) aan het Journal de Genève ontleent. Het blijft voor rekening van het dagblad of beter: van de daarin genoemde bron: „De Sunday School Times“ verneemt uit Philadelphia een curieus bericht, dat, als het bevestigd wordt, zeker een aanwijzing zou zijn van nieuwe tijden: een Joodsch jurist uit Denver (Colorado) zou onlangs hebben voorgesteld aan eenige van zijn landgenooten een Joodsche vereeniging op te richten ter verwerkelijking van de godsdienstige zending van Israël, en bovenal om het initiatief te nemen van een revisie van het proces van Jezus. Overtuigd, dat de smaad, waaronder Israël gedurende negentien eeuwen gebukt gaat, gevolg is van de veroordeeling van Jezus, zou Schwyder willen, dat een groot Sanhedrin te Jeruzalem wordt bijeengeroepen, om het Jezus aangedane rechtsgebede te onderzoeken en te beslissen, of de voorvaderen, die Hem hebben veroordeeld, zich met betrekking tot Hem aan rechtsverkrachting hebben schuldig gemaakt. Als het onderzoek de onschuld van den veroordeelde aan het licht brengt, vreeze dit groote Sanhedrin niet zijn schuld te erkennen en de goddelijke vergeving in te roepen. Een rechtvaardig en juist oordeel moet worden uitgesproken zonder bekommernis wat ervan het gevolg zal zijn!

Degen, die het initiatief nam, is van meening, dat dit Sanhedrin moest worden samengesteld uit 23 rabbijnen, bekend om hun vroomheid en wetenschap, 24 geleerden en 24 zakenmensen, die een reputatie hebben van scherpzinnigheid en flinkheid. Elk dezer leden zou plichtig beëdigd zijn en zou waarborg moeten geven, dat hij vrij is van elk vooroordeel (i. v. S.) en besloten de waarheid te aanvaarden, welke deze ook zijn zou. Men wacht met belangstelling, welke ontvangst de Joodsche wereld aan de interessante suggestie van dezen Joodschen jurist bereiden zal!

Gelijke kwestie ware ook op te werpen voor hen, die studie maken van het staatsrecht bij de Romeinen.

Maar al zou ook het Joodsche volk erkennen, dat Kalfas zonder noodzaak Christus overgegeven had, en dat Pilatus zonder dwingende redenen hetzelfde had gedaan,

geestelijke rechercheurs van de geautoriseerde tempelwacht geeft. Zijn antwoord heeft een diep verborging zin.

Dit laatste wordt ons doorzichtig, wanneer wij bij Christus' antwoord scherp toelusteren.

Immers, wanneer Hij zegt: „breek gerust dezen tempel af en ik zal hem in drie dagen opbouwen“, dan is dat een z.g. raadselspreuk; zooals we boven reeds noemden: in het hebreuwsch zegt men: masjaal.

Zulk een masjaal is, gelijk gezegd is, een opzettelijke verbergings van de waarheid. Verbergings, — waarvoor? Om ze aan den hoorder te onthouden? Neen, om tot haar volle ontdekking hem begeerig te maken. De masjaal is niet een verzoeking, om den mensch van de waarheid te drijven naar de leugen, doch een beproeving, om hem te laten zeggen, wat hij wil: genoeg nemen met een bedekte waarheid, dan wel smeeken om haar volle openbaring. In den masjaal wordt van den staf der waarheid de spits wel niet afgesloopt, maar toch wel degelijk bedekt.

De masjaal is vooral in Jezus' onderwijs een merkwaardige verschijning.

Het is in Zijn profetisch onderricht een raadselspreuk, waarin Hij een „probleem“ aan de orde stelt, op zódanige wijze, dat het van alle kanten, hem, die Hij erover aanspreekt, zeer moet doen, omdat zij zonder verdere hulp nooit er uit komen. Het kan dan blijken, of wie Jezus hooren, ook die verdere hulp begeeren, dan wel zich isoleeren in hun hoogmoed.

Zó stond het immers ook, om bij dit ééne geval te blijven, met Christus' raadselwoord over tempelafbraak en tempelherbouw.

Wie kwam daar nu eigenlijk achter, wat er precies mee bedoeld werd? Van alle kanten puilden het raadsel uit dezen masjaal van Jezus; Zijn rede had haken en oogen.

Om te beginnen: Christus wist toch wel, dat niemand er aan denken zou, dien tempel af te breken? Indien men trouwens dat sloopwerk zou aanvatten op Zijn bevel, dan zou Hij daarmee zelf iets voor Zijn verantwoording nemen, dat Hij bij andere gelegenheden duidelijk toonde niet te willen: zoo vaak immers heeft Jezus verzekerd, dat

— de Christus zou toch des ondanks als balling door de wereld blijven gaan. Wie Christus vrij rondloopen laat in deze kromme wereld, omdat Hij ongevankelijk is, omdat de waarheid toch niet door Hem wordt beschadigd, en omdat de eeden van het volk Israël door Hem in het wezen van Zijn verlangend hart niet zijn geschonden, — doch voor het overige Christus niet erkent als staande boven op den profetenberg, als grondlegger van dien berg aller profeten, die heeft Hem nog verloochend. Verloochend als Middelaar Gods en der menschen. Verloochend ook als Zoon van Abraham en David. Het komt in de wereld niet aan op een conclusie, die ons denken langs zijn eigen wegen vindt, maar op het aanvatten van het voorafgaande bevel, dat langs de openbaringswegen Gods naar ons komt, en ons zegt: hoort Hem, hoort Hem. Christus wil niet met ons onderhandelen over de vraag, wat waarheid is, en wat recht is, maar Hij wil Zijn waarheid en Zijn rechtspraak opleggen met het hoogste gezag. En de spanning van de rechts- en onrechts-vragen van het Sanhedrin, gelijk ook de spanningloosheid van de rechtspraak van Pilatus, zij gaan beide Hem voorbij, want zij staan buiten de mogelijkheid van de aanvaarding van den Christus.

Westelijk Protestantisme; weer iets nieuws.

„De Hervorming“ (vrijzinnig) schrijft:

In het vorig nr beloofde ik terug te zullen komen op de bijdrage van Heinrich Frick in het Kairos-boek: „Die gestaltenden Kräfte des westlichen Protestantismus und die protestantische Einheit“. Het is een meesterlijk geschreven stuk. Zonder heel veel nieuwe feiten aan te brengen geeft het een groepeerings en belevings, die in hooge mate instructief is.

Westelijk Protestantisme, d.i. voor Frick het Amerikaanse en Britsche. Het is niet, als in Duitschland wel gemeend wordt, eenvoudig een vorm van het gereformeerde protestantisme, neen, een derde belijdenis naast Lutheranisme en Calvinisme, van deze beide zoozeer onderscheiden, dat het verschil van deze gering wordt. Veeleer moet het (in wijderen zin) westersche Christendom naast Katholicisme en reformatiekerken als een derde eigen type begrepen worden. Om het te benaderen gaat Fr. uit van de bede: Uw Rijk kome. Voor het Lutherdom valt hier alle nadruk op het eerste, voor het Calvinisme op het tweede, voor het westersche Christendom op het derde woord.

Al is het oneerbiedig, in de rede te vallen, toch zou ik dadelijk maar willen zeggen: wie dergelijke onderscheidingen, schijnbaar subtiel, maakt, krijgt tegenwoordig aanstonds gehoor. Maar dat komt alleen daarvan, dat spreker en hoorder in zoo'n geval beiden niet precies weten, waar de klepel hangt van de klok, die ze hooren hielden. Wat hier b.v. van het Calvinisme gezegd wordt, is af te wijzen.

Het artikel vervolgt:

In den hervormingstijd waren voor de laatste mentaliteit karakteristiek die buiten de orde vallende onrustige geesten en groepen, wier bonte menigvuldigheid niet onder een verzameldwoord te brengen is; on-

Hij geen tempelafbraak begeert. Bovendien is zulk een „teeken“, stiel, dat men het had aangedurfd, toch eigenlijk volstrekt geen teeken meer. Het liep in het dispuut tusschen Christus en de Joden juist over de vraag, of Jezus in dien steenen tempel ook maar eenig initiatief mocht nemen. Zijn recht daartoe was voor de joodsche tempelwacht ten zeerste disputabel. Stel nu eens, dat men den tempel had afgebroken, zuiver en alleen, om te „probeer“, of Jezus den tempel kon restaureren vóór den volgende Sabbath, dan zou men getoond hebben, zó groot crediet te hebben voor Zijn woorden, dat men geen „teeken“ als overtuigingsstuk meer nodig had. Dan zou dus het teeken niet meer een proefstuk zijn, dat Jezus als beweerde werkmeester van singuliere gaven en van extraordinaire ordening moest afleveren, maar men zou ongemerkt, op die manier, van probeeren zijn overgegaan tot vast vertrouwen; en dus zou men de verantwoordelijkheid geheel op eigen schouders moeten nemen, al was men ook nog zoo nadrukkelijk begonnen, ze op Jezus af te schuiven...

Ziet ge wel, hoe men het ook wendt of keert, niemand komt er uit. Dat is zó sterk en zó waar, dat wij er óók niet uit zouden komen, als wij er bij gestaan hadden. Al hadden wij zelfs den ganschen bijbel ingedronken, en heel de waarheid van de Schriften ingezogen, en Jezus zou niet zelf ons afzonderlijk hebben laten zeggen — een toe-gift bij het Woord — hoe Hij dit ééne woord bedoelde, dan waren óók wij omtrent den verborgen zin van deze raadselspreuk niets wijzer geworden. Alleen dat Hij het gezegd heeft aan de discipelen, en ons de rechte uitlegging deed weten door de Schriften, alleen daaraan danken wij het, dat wij nu weten, hoe Christus dit woord bedoelen en door zichzelf vervullen kon.

Immers, de tempel, waarvan Hij sprak, is ons gewezen als Zijn eigen lichaam.

Gelijk de joodsche tempel een huis is, waarin God woont, zó is vooral Christus' mensche-lijke natuur van God vervuld. De steenen tempel staat stil, en is een onroerend goed van God: een woonplaats, een domein des grooten Konings. Maar Christus is de wandelende tempel. In Hem neemt God Zijn beweging, komt tot de we-

der hen waren van de wereld afgekeerde mystici, zoo- wel als hoog-politieke revolutionairen, allen echter verbonden door den moed tot geheel nieuwe visioenen van het Koninkrijk Gods. Van bijzondere historische betekenis zou dit eerst worden, doordat het een groote kans kreeg in de Nieuwe Wereld. Op het verleden wordt niet teruggezien. Het vrijheidsgevoel, waarmede de landverhuizer westwaarts trekt, verkrijgt een religieuze wijding. De koloniale bodem deelt zijn geschiedenisloosheid mede aan dengene, die over hem gaat. De toekomst is het beslissende. Elach is het komende te dienen en concreet houdt dit in: een vernieuwing van het leven door te voeren, geheel in den stijl van een samenleving, vrij van kerk en staat.

Op dezen bodem is een Amerikaanse interpretatie van het Christendom opgewassen. Op de vraag: wat is het rijk Gods? wordt geantwoord: de toestand der volkomen samenleving. Het zal zijn in de toekomst. En hoe komt het? Doordat de hogere krachten steeds meer de overhand krijgen over de lagere. Voortgaande civilisatie is alzoo een nader komen van het Godsrijk, de kerk (welk begrip hier een geheel anderen inhoud verkrijgt) wordt het orgaan voor de rationalisatie van de noden en raadselen van het aanzijn, de tot dit doel georganiseerde gemeenschap. Deze wordt gedacht naar analogie van gewone vereenigingen. „Efficiency“ is ook hier de leuze. Het industrialisatieproces heeft den grootsten invloed gehad op den ganschen levenskijk. Zoozeer zelfs, dat de industrialisatie soms als wegbereider van het Christendom gold. De op Westersche wijze beschafte geldt reeds als half-christen en de taak der zending is niet het minst uit deze halve christenen volledige christenen te maken. Fr. spaart deze beschouwingswijze zijn kritiek niet, de onze zullen wij maar inhouden. Het streven naar een eenheid der christenen, zooals dit b.v. te Stockholm en Lauenburg aan den dag trad, heeft onder den krachten, van uit Amerika daar geoefenden invloed, sterk het moment van een wil tot een arbeidsgemeenschap, die de westerse beschaving rationeel, universeel, effectief wil dienen.

Al zijn er tegenwoordig heel wat verlichte jongelieden, die nu gaan glimlachen, toch denk ik bij het lezen van dergelijke dingen: gelukkig wie wat weet van de kerk als organisme en als instituut. Misschien zijn de jongelui wat meer geneigd tot vriendelijkheid, als ik erbij zeg, dat ik hier óók wil gedacht hebben aan het verschil tusschen kerk en koninkrijk Gods.

Maar wie van deze onderscheidingen niets weten wil, ja, die kan moeilijk wegwijs worden in al die neo-formaties en neo-informaties; het zal hem wel eens schemeren.

De gemeene gratie en „Nederland“.

De „Maas- en Scheldebode“ schrijft over ds Hoeksema's jongste nittelingen inzake de gemeene gratie. Ik behoeft daar niet veel van te zeggen, want de redacteur van „Kerkelijk Leven“ heeft indertijd onze lezers uitvoerig ingelicht, en het vraagstuk breed besproken. Thans zegt genoemd orgaan:

Onder dit opschrift schrijft Ds H. Hoeksema een epistel in zijn blad over den toestand der Gereformeerde Kerk in Nederland.

Ds Hoeksema is een predikant, die om zijn loocne-

reld, gaat Zich heendragen tot menschen en machten van beneden. Daarom mag Christus heeten: de tempel des Heeren. Dit wist hij krachtens messiaansch bewustzijn; en dáaraan ontleende Hij dan ook het recht, om als de meerdere tempel de wetten van den minderen tempel af te kondigen, te verklaren en daadwerkelijk toe te passen, in de tempelreiniging, die de Joodsche machthebbers zoozeer goërgerd had. En het is nu dezen meerdere tempel, dien de Joden breken zullen (als zij hun Heiland kruisigen). Doch Hij zal zelf dien tempel, dit wandelend woonhuis Gods, in drie dagen herstellen, heerlijker dan hij ooit tevoren was; ook zal Hij hem transparant maken van de majesteit, die is in de hoogste hemelen; en dat zal wezen in Zijn opstanding van de dooden.

Tot zoover over den verborgen zin van dezen masjaal van Christus.

Keeren wij nu terug naar ons uitgangspunt, en laten we onze gedachten eens even den vrijen natuurlijken loop, dan vragen ook wij verbaasd ons af: hoe ter wereld kan nu deze masjaal een verheven antwoord heeten? Hoe kan men nu in ernst volhouden, dat Christus aan de zotten onder de Joden in dien masjaal een antwoord geeft, niet naar hún zotheid, maar naar Zijn messiaansche wijsheid? Is het wel waar, dat in dezen masjaal de messiaansche majesteit en waardigheid zich ten volle handhaven, indien n.l. de Messias geroepen is, niet tot de groote verbergings, doch tot de klaarblijkelijke openbaring, en gezonden is, niet voor een verheimelijking, doch voor de onthulling?

Wij zouden hierop willen antwoorden: de hoogste openbaring heeft ook het recht van de diepste verbergings. De krachtigste liefde heeft het recht van den sterksten toorn. Wie het meeste geeft, mag ook het meeste nemen. Wie altijd zelf haast maakt in Zijn komen tot mij, die heeft ook het recht, mij op te houden, zoolang het hem goëddunkt.

Dit is het recht van den masjaal, den masjaal, wel te verstaan, van onzen Heere Christus.

Want een masjaal, een raadselspreuk, zonder

ning van het leerstuk der Gemeene Gratie uit de Chr. Geref. Kerk is gezet.

Hij noemt het een verblijdend teeken, dat het vraagstuk der Gemeene Gratie ook in Nederland opnieuw de aandacht trekt.

Hij tracht dit te bewijzen, door te vermelden, dat hij met iemand in Groningen daarover gecorrespondeerd had, en dat zijn oom in Groningen hierover een schrijven opgezonden had aan de Ned. „Wachter”. Ten derde, dat een zuster hem medegedeeld had, dat De van Munster dit onderwerp op een predikantenconferentie zou behandelen. Dan nog een schrijven uit „De Reformatie”, wat eigenlijk niets anders is dan een verdediging van het leerstuk der Gemeene Gratie, en ten slotte nog een antwoord op een schrijven van Dr. Rietberg te Maassluis. Dit moet nu den indruk wekken bij de lezers van de „Standard Bearer”, dat men in de Geref. Kerk van Nederland ook al aan 't wankelen is omtrent deze waarheid!

Ik kan natuurlijk niet beoordeelen, in hoeverre de schrijver in de „Maas- en Scheldebode” (ondertekening: „Je Amerikaanse vriend”) al of niet volledig weergeeft, wat de Hoeksema zegt, en ik kan er ook niet over gaan debatteeren dus. Ik lees de „Standard Bearer” niet. Maar als het waar is, dat in Nederland de gemeene gratie niet meer als een algemeen erkende waarheid wordt voorgesteld, dan geloof ik, dat tegenspraak zonder meer volstaan kan. Dat op sommige punten een enkele om nadere bezinning (ten aanzien van de grondslagen) vroeg, kan slechts toegejuicht worden (omdat het noodig is), maar het bewijst, dat men des te meer aandacht aan de kwestie zelf geeft. En dat, ook al wil men de verhouding tusschen Christus en de gemeene gratie, of die tusschen algemeene en bijzondere genade, alsmede die tusschen heilspaan en de middelen van zijn verwezenlijking, nog nader bezien, daarmee het element van genade en van rijkdom niet wordt geëlimineerd uit het „leerstuk” der gemeene gratie.

„De bruidegom komt”.

Onder het opschrift „Een huwelijk in het Morgenland” schrijft het blad „het Morgenland — Le Levant” o.m. het volgende:

De trouwdag kwam nader en tot mijn groote verbazing begonnen de feestelijkheden 's avonds om half negen, wat voor het Oosten zeer laat is. Tijdig ging ik er heen; op straat werd het reeds donker, de kooplui hadden hun winkeltjes gesloten, bijna geen mensch was er te zien. Toen ik kwam waren er reeds enkele gasten aanwezig. Men wees mij een eereplaats aan en ik wachtte op de dingen, die komen zouden. Het zag er nog heelmaal niet naar uit, of er een trouwpartij plaats zou hebben, niets feestelijks. Mannen waren bezig een prachtig Oostersch tapijt tegen den muur te spijkeren; anderen onderhielden zich — langzaam ging de tijd voorbij. Mechanisch bekeek ik het patroon van het tapijt — ik was vermoeid en ook ietwat ongesteld, dat ik zooveel kostbaren tijd verloor met wachten. Doch er was nu eenmaal niets aan te doen, ik was uitgenoodigd en moest wachten — precies als de anderen. De tijd ging langzaam voorbij, het werd negen uur, de predikant kwam en ook hij wachtte — alsof het vanzelf sprak. Plotseling weerklinkt er een luid geroep, een zee van licht doemt uit de verte op: „De

bruidegom komt!” Hij kwam, begeleid door zijn vrienden, die allen een brandende kaars droegen; welk een blijdschap, een gevoel en gejuich. — Eigenaardig, die zee van licht in den donkeren nacht. — „En te middernacht geschiedde er een geroep: „Zie, de bruidegom komt”, „en die gereed waren, gingen met hem in tot de bruiloft”, stond plotseling voor mijn geestes oog. Direct daarop begonnen de plechtigheden. Allen waren als 't ware geëlectriseerd van blijdschap.

Later, aan het einde van het artikel:

Toen ik later in het nachtelijk uur door de donkere straten naar „Bethesda” ging, begreep ik de gelijkenis der tien maagden beter dan ooit te voren. Was het wel zoo erg verwonderlijk, dat zij bij het wachten waren ingeslapen? Het inslapen was ook niet het ergste, maar wel, dat vijf van haar geen olie voor hare lampen in voorraad hadden.

Dra komt de Bruidegom:
Gaaf, snelt Hem vrolijk tegen.
Steekt uwe lampen aan,
Haast is de nacht voorbij.

Kloos en Van Eeden.

Onder het opschrift „Humanisme en Christendom” merkt de Le Colnre op in „Bergen op Zoomsch Kerkblad”, en dan onder herinnering aan wat de catechismus zegt over ons „ganschelijk onbekwaam zijn tot eenig goed”, tenzij door wedergeboorte (goed in theologischen zin):

Aan deze dingen werd ik dezer dagen in 't bijzonder herinnerd door een zeer-te-waardeeren artikel van een der bekendste letterkundige critici in ons vaderland, Henri Borel, waarin hij de persoonlijkheid van de twee groote mannen van de beweging van '80 (zal ik maar, kortheids halve, zeggen) ter sprake bracht, naar aanleiding van een zeer inferieur artikel in het lijfblad van den eerste, Willem Kloos, verschenen, over den tweede, door mij bedoelde, nl. Frederik van Eeden.

Aan beide valt de groote tegenstelling van Humanisme en Christendom al heel scherp te demonstreeren. Kloos is de trotsche en altijd-felle, eigen-wijze, van zich zelf wanhopig-hoog-voelende humanist. Zijn, hoe moet ik 't goed uitdrukken, kunstbezetenheid heeft wel waarlijk abnormale vormen aangenomen. Om dat te bewijzen, behoeft men nog geeneens zijn toevlucht te nemen tot dien overbekenden versregel, waarmee het vijfde sonnet van zijn eerste verzenbundel begint:

„Ik ben een God in 't diepst van mijn gedachten”.

Al zijn uitingen, vooral in de laatste jaren, waarin van een waarachtig-poëtische productie geen sprake meer is, wijzen in die richting, zooals ook Henri Borel in zijn al-gehoemd artikel aantoonde (in „Het Vaderland” van 1 Dec. jl.).

Terwijl door heel het werk van Frederik van Eeden steeds de draad geloopen heeft van het religieuze verlangen, hij was, op zijne wijze, een God-zoeker van zijn jonge jaren af aan. Hij heeft nooit genoeg gehad aan „de kunst om de kunst”, maar onafscheidelijk daarmee verbonden gezien de ethische waarden. Na al zijn tasten en zoeken heeft hij dan ook eindelijk gevonden en is, zooals bekend, enkele jaren geleden overgegaan naar de R. K. kerk.

Nu is het erbarmelijk te letten op den smaad, hoon en verachting, die dezen man geworden zijn en nog steeds geworden van de zijde der aanbidders van het

hooggelooide humanisme, van degenen, die de Kunst beoefenen (vooral met 'n groote Kl) om de Kunst. Wat in het genoemde maandblad „De Nieuwe Gids” van Nov. is verschenen, daarin opgenomen door Kloos en gericht tegen Van Eeden, is zoo infaam en verachtelijk, dat de andere redacteuren zich genoodzaakt gezien hebben publiek het verschijnen ervan te betreuren. Wij willen ons nader in dit zeer onverkwikkelijk gedoe niet begereen, het raakt ons ook niet. Alleen maar ziehier, waartoe de man, die geen woorden genoeg vinden kan om duidelijk te maken, wat voor een buiten-gewoon diep- en teer-voelend mensch hij toch wel is (hij is nu al jaren lang bezig deze dreun te zingen in zijn, litterair-gesproken, droevige z.g. „Binnengedachten”) waartoe deze humanist-bij-uitstek gekomen is: het laten plegen met zijn goedvinden, van 'n allerlasterlijksten aanval op zijn ouden vriend, die, ook al, om wat hij eens aan Kloos gedaan heeft, in diens zeer benarde levensomstandigheden, anders aan hem verdiend had. Hier blijkt, over alle artistieke gaven en qualiteiten heen, de vreeselijke waarheid van het „geneigd tot alle kwaad”. Kloos heeft er eens van gezongen, dat hij door het leven gaan wilde „hoog in Haat (tot weer op de hoofdletter). Die wil tot haten heeft hij, toch al meer dan 70 jaar oud, nog niet verloren, zelfs niet tegenover zijn toch ook al bijna 70-jarigen vroegeren vriend.

Van dezen vriend ken de hooghartige, fel-batende Kloos anders nog wel wat leeren, ook, wat deemoed en liefde is. En zoodoende dan ook nog, wat Christendom is, met name nu onontbeerlijk, in den klimmenden armoe-stand van zijn leegen, ouden dag. Het verschil tusschen Kloos en Van Eeden, Humanisme en Christendom komt wel heel sterk uit, als ge het volgend gedicht, een van de laatste verzen van Van Eeden, plaatst tegenover den laaghartigen, verachtelijken aanval, die Kloos in zijn „N. Gids” heeft laten doen op Van Eeden, een gedicht, dat (naar Borel opmerkt) kennelijk tot zijn vroegeren vriend Kloos is gericht:

„Laat mij nog eenmaal U met zachtheid noemen
mijn vriend van jaren her, eens zoo nabij,
Wat ben ik, dat ik tegen U zou roemen?
Wie pleit mij van der hoogmoed zonde vrij?
Verteederd is mijn hart, mijn lippen beven,
hoe vluchtig is ons nietige bestaan!
Laat in 't eenmaal nog mijn vriendenhand U geeven —
wij waren beiden offers van den Waan.
Hoe hebben wij gedood, geliefd, geleedert!
Nu staan wij beiden aan des grafkruis rand
Vergeef wat U mijn woorden lijden deden
tot weerzien dan — in 't beette Vaderland”.

„Bijzonder bepaald”.

De J. Mulder schrijft in „Leeuwarder Kerkbode”:

Ik herinner mij nog goed, dat wijlen Dr. Hoekstra van Arnhem eens in de „Geldersche Kerkbode” jaren geleden vertelde van een moeder, die tot zekerheid was gekomen, dat haar kind in den hemel was, omdat zij zoo bijzonder bepaald was geworden bij wat er in Ps. 19 staat in vrs 3 (herijnd):

Zij heeft haar zwaai en spoor,
Den ganschen hemel door.

Dat dit van de zon staat gemeld, begreep die moeder niet en aan de beloften van Gods genadeverbond had zij geen vat.

Wie een beetje van dergelijke menschen afweet, ver-

gen Christus en tegen Zijn waarheid, en ontdoeit zich daarom van alles, wat zij nog heeft verstaan uit Zijn onderricht.

Ook tot die menschen komt nu de masjaal.

Want in de wereld krijgt ieder ten slotte wat hij hebben wil. Indien de honger van den zwaar geplaagden oudtestamentischen Prediker, die immers, boven den cirkelgang van menscheijke wetenschap en van menscheijk onderzoek uit, den boog der volstrekte, ontwijfelbare, waarheid wilde grijpen — indien deze honger door Christus niet gestild wordt, dan is Christus ijdel. Dit is de ééne zijde van de waarheid omtrent Jezus Christus. Maar nu de keerzijde van dezen waarheidspenning; wanneer dan ook het volk, dat Hem ontmoet en hoort, liever met den Prediker hongerigen wil, dan dat het door Christus' brood verzadigd wordt, dan is dit verkiezen van den honger boven het brood, en van den viciëuzen cirkel der „natuurlijke” wereld van slechts „algemeene” openbaring boven de rechte lijn der „bijzondere” geopenbaarde waarheid, een gruwelijke zonde, die het oordeel in zich draagt, ja, die Gods oordeel van boven losroep uit zijn schatkamer.

Alzoo komt Christus met den masjaal de wereld in. Hij is de raadselwerper. Hij is dat althans óók. En ook al door die raadselspreuken komt Hij openbaar, als de groote schifter, als het goddelijk gericht.

Want de masjaal is óók een instrument van het gericht.

Doch spreken wij daarover in 't een volgend artikel.

K. S.

*) Wij bedoelen den schrijver van het boek: De Prediker.
(Wordt vervolgd).

Corrigenda.

In het artikel van verleden week, kolom 1, regel 21 v.o. stond: Hij heeft nooit niets verdrongen. Lees: Hij heeft nooit iets verdrongen. — In kolom 6, regel 12 v.b. stond: Dat was het uurwerk. Lees: Dan was het uurwerk. — Kolom 6, regel 26 v.o. staat: Judas verdringt in eigen taal. Lees: in eigen ziel.

K. S.

Christus, ach ja, dat is een doodelijke smart, een ruwe aansluit op mijn rondgang over de terreinen van de kernis der ijdelheid.

Maar de masjaal in den mond van Christus zelf, zeker, die is óók wel een stekende pijn, doch dan een pijn, welke de geneesmeester ons oplegt, niet om te dooden, maar om te genezen. Een opwekken — kunstmatig — van den honger, opdat ik roepen zou te rechter tijd om brood.

Men moet dan ook over den masjaal, als één van de zelf openbaringsmiddelen van den Christus, niet heen glijden. Het pleit eigenlijk niet vóór ons christelijk denken, dat men, sprekende over de openbaringsmiddelen, waarvan zich God bedient, wel breede verhandelingen schrijft en beschouwingen geeft over den droom en over den diepen slaap, en over het gezicht, en over de verschijning of theofanie, als even zooveel openbaringsmiddelen van God onder het Oude Testament, en dat men zoo weinig plaats inruimt in zijn gedachten aan den masjaal van Christus.

Dit pleit, zeggen wij, niet vóór ons. Want de masjaal blijft toch eigenlijk op die manier een groot raadsel. Niet alleen om den inhoud, maar ook reeds door het feit van zijn bestaan. Maar als wij dat raadsel laten liggen, dan heeft het ons geoordeeld; want het bedoelt juist, ons wakker te prikken. Waarom, zoo laat het ons vragen, waarom spreekt Christus in bedekking; waarom in raadselspreuken, die geen duidelijke rede van zich geven, doch iedereen maar laten tobben, zonder dat hij ooit er uit komt? Christus is toch de hoogste profeet? Hij is immers in heel de wereld de ééne, die in den meest volstrekten zin de roeping heeft, de taal te gebruiken om Zijn gedachten, Gods gedachten, bekend te maken? Waarom spreekt Hij juist in gelijkenissen, die onverstaaenbaar zijn, waarom in raadselspreuken, die niemand houvast geven?

Op deze vragen kan alleen de Christus zelf het antwoord geven.

En Hij heeft dat gegeven.

Hij heeft eens aan Zijn discipelen, toen zij Hem interpeleerden over die opzettelijke verberging van Zijn gedachten in raadselvorm, dit antwoord gegeven, dat Hij dat deed, gelijk Jesaja dat

bedoelde: Hij deed dat om de gedachten van elks hart te openbaren. Om verharding te demonstreeren, waar ze reeds was, en om bekeering te werken, waar zich een hart tot luisteren zet in gewilligheid tot ontvangst der zuivere woorden Gods.

Zoo ligt er een dubbele taak. Eenerzijds is de roeping „het hart van dit volk vet te maken”. Let er op, het gaat over DIT volk. Het vleeschelijke volk, het volk, dat toch reeds een „vet hart” heeft d.w.z. ongeloovig is. Anderzijds, — er is ook een ander volk, en dat wil Christus gaarne op zijn woord gelooven. Het laat de „vetlaag” van zijn hart — om in de bijbelsche beeldspraak te blijven — wegsmeden, geeft zich onvoorwaardelijk aan Christus over, en ontdekt dan naar de maat van zijn geloof, in Christus niet den gedachten-verberger, doch den gedachten-openbaarder.

Voor dat tweede volk moet Hij zelf de sleutel zijn ter verklaring van alle gelijkenissen. De kinderen van dit geestelijk zaad bekijken de bijzonderheden van zijn onderwijs in het licht van de hoofzaak, den omtrek zien ze uit het standpunt van het middelpunt van den cirkel der waarheid; het onbekende drijft hen uit naar den Bekende en Beminde; hebben zij „een” woord, dat als een keisteen op hen weegt, dan gaan zij met dat „woord” naar HET Woord toe, ja, naar Hem zelf, en bidden: verklaar U nader. En zou Hij hun gebed niet hooren? Ja, Hij verhoort hen wel; de verlegen kinderen, die den Raadsel-meester zelf de oplossing komen vragen, ze hebben hun loon niet weg. Hij geeft hun een nog helderder openbaring, die de vorige raadselen oplost, een openbaring, die den sleutel der wijsheid, van God gesmeed, in hun bevende handen legt, zoodat de deuren van Gods huis en van het paleis der Opperste Wijsheid er één voor één mee open gaan. Hij heeft hen zeer zwaar aan 't werk gezet door moeizame raadselen, doch hun loon kwam met Hem mee.

Maar nu dat eerste volk?

Maar nu dit ongeloovige volk?

Ach, al krijgt het nog zoo'n helder licht, het heeft toch liever de duisternis. Het is vijand van het licht. De onherboren persoonlijkheid kiest té-

staat,
len h
is.

Da
een g
die in
Da
I
bou
wo
Lee
ge
aa
li
en
en
gat
voo
te
jo
en
E
wat
V
in
toe
ben
war
gin

Lat
N
T
cat
met
I
uit
O
ze
de
Bij
zjn
Ga
de
wat

Daa
hier
wil
A
bizon
geschi
filosof
maket
Wie
bracht
doceer
van th
wel re
denken
goed
onders
Amste

Hier
peijkt
Knap

Heden
KOK te
RAI
inzake
PROM

THEOLO
van de
Theol. S
nerale Sy
ref. Kerk
in 1930
te komer
Klein kw
— Pl

„DE REF
en een
in een
Big-I
IS EEL